

Vestfold og Telemark
FYLKESKOMMUNE

Eksamensveiledning muntlig eksamen i samfunnskunnskap, LK20

Fagnavn: Samfunnskunnskap vg1/vg2

Fagkode: SAK1001

Sist revidert: 26.01.22

Ansvarlig enhet: Eksamenskontoret i Vestfold og Telemark fylkeskommune

1. Rammer for eksamen

Eksamenskontoret har ansvar for å utarbeide og fastsette retningslinjer for lokalt gitt eksamen i Vestfold og Telemark. Lokalt gitte eksamener er alle eksamener som ikke er laget av Utdanningsdirektoratet.

Dokumentene [Retningslinjer for lokalt gitt eksamen](#) og [Eksamensreglement](#) skal bidra til å sikre at lokalt gitt eksamen gjennomføres på en forsvarlig og lik måte i tråd med nasjonale og lokale forskrifter. Sensorer, elever og privatister bør sette seg godt inn i disse i forkant av eksamen.

Eksempler på hva du kan finne informasjon om:

- Forberedelsestid og veiledning
- Eksamensoppgave
- Hjelpemidler under eksamen
- Eksamenstid
- Fagsamtalen
- Vurdering og sensur
- Regler og rettigheter

2. Kjennetegn på måloppnåelse

[Gå direkte til læreplanen i samfunnskunnskap.](#)

Handlingsrommet i læreplanen gir lærere og elever/privatister anledning til å velge innhold. Kjennetegnene er derfor formulert på et overordnet nivå: lav kompetanse (karakter 2), god kompetanse (karakter 3-4) og framifrå kompetanse (karakter 5-6). Kjennetegnene på måloppnåelse er laget for å gi sensor *støtte* til å vurdere elevens/privatistens samlede kompetanse på eksamen. Kjennetegnene er således ingen fasit, men veiledende i arbeidet med sensur.

En overordnet føring for eksamen er at den skal gi elever/privatister mulighet til å vise sin kompetanse i så stor del av faget som mulig utfra eksamensformen.¹ Utdanningsdirektoratet definerer kompetansebegrepet slik: «Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning».²

Det er kompetansemålene i læreplanen som er grunnlaget for vurderingen av elevens/privatistens fagkompetanse.

¹ [Regler for muntlig eksamen og muntlig-praktisk eksamen](#)

² <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/kompetanse-i-fagene/?lang=nob>

Kompetansemål	Lav kompetanse i faget Karakter 2	God kompetanse i faget Karakter 3-4	Framifrå kompetanse i faget Karakter 5-6
<p><i>Utforske og presentere dagsaktuelle tema eller debatter ved å bruke samfunnsfaglege metodar, kjelder og digitale ressursar, og argumentere for sine egne og andre sine meiningar og verdiar</i></p>	<p>Kandidaten kan nevne minst et dagsaktuelt tema/en debatt og kunne forklare tematikken.</p> <p>Kandidaten kan nevne og til en viss grad kunne redegjøre for diskusjonen omkring temaet.</p>	<p>Kandidaten kan nevne flere temaer/debatter og gjøre god greie for dem.</p> <p>Kandidaten må ha en god oversikt over parter i debatten/temaet og gjøre god greie for ulike argumentasjon.</p> <p>Kandidaten kan på en god måte knytte synspunktene i debatten opp mot ideologisk ståsted. Kandidaten viser en forståelse av hvordan ulike kilder kan oppfattes og komme med en refleksjon omkring kildens troverdighet.</p>	<p>Kandidaten er trygg på flere temaer/debatter, viser meget god og selvstendig innsikt i temaene/debattene.</p> <p>Kandidaten kan på eget faglig grunnlag vurdere argumentasjonen i temaet/debatten og komme med kritiske og analyserende tanker.</p> <p>Kandidaten kan på en meget god måte knytte synspunktene i debatten opp mot ideologisk ståsted.</p> <p>Kandidaten viser meget god forståelse av hvordan ulike kilder kan oppfattes og komme med en refleksjon omkring kildens troverdighet.</p>

Kompetansemål	Lav kompetanse i faget Karakter 2	God kompetanse i faget Karakter 3-4	Framifrå kompetanse i faget Karakter 5-6
<p><i>Utforske korleis interesser og ideologisk ståstad påverkar våre argument og val av kjelder, og Reflektere over korleis det gir seg utslag i forskjellige meningar</i></p>	<p>Kandidaten kan redegjøre for ulike ideologier.</p> <p>Kandidaten kan forklare forholdet mellom ideologi og politiske partier.</p>	<p>Kandidaten kan redegjøre for ideologiene på en god måte.</p> <p>Kandidaten vise til typiske politisk ideologiske standpunkt hos noen partier.</p> <p>Kandidaten må i noen grad reflektere over sosiale forskjeller som skaper ulike politiske meninger.</p>	<p>Kandidaten kan redegjøre for ideologiene på en meget god måte og kunne på en selvstendig og god måte plassere ideologiene inn i dagens politiske landskap.</p> <p>Kandidaten på selvstendig grunnlag vise til politiske standpunkt som kan forklares ut ifra ideologi.</p> <p>Kandidaten kan på en meget god måte redegjøre for kilder og drøfte hvordan dette påvirker vårt valg av kilder.</p>
<p><i>Gjere greie for sosialisering og drøfte korleis identiteten og sjølvkjensla til ungdom blir påverka gjennom sosialisering</i></p>	<p>Kandidaten kan forklare og bruke enkelte faguttrykk.</p> <p>Kandidaten kan i noen grad drøfte hvordan identiteten og selvfølelsen til ungdom blir påvirka gjennom sosialisering.</p>	<p>Kandidaten kan anvende noen faguttrykk og vise til hvordan sosialiseringen påvirker utviklingen av det enkelte mennesket.</p> <p>Kandidaten kan drøfte hvordan selvfølelsen og identiteten til</p>	<p>Kandidaten kan anvende faguttrykk og vise til hvordan sosialiseringen påvirker utviklingen av det enkelte mennesket.</p> <p>Kandidaten kan drøfte hvordan selvfølelsen og identiteten til ungdom blir påvirka av ulik sosialisering og</p>

Kompetansemål	Lav kompetanse i faget Karakter 2	God kompetanse i faget Karakter 3-4	Framifrå kompetanse i faget Karakter 5-6
<p><i>Drøfte korleis personleg økonomi, kommersiell påverknad og forbruk Påverkar enkeltpersonar, grupper og samfunnet</i></p>	<p>Kandidaten kan til en viss grad drøfte hvordan personlig økonomi, kommersiell påvirkning og forbruk påvirker enkeltpersoner, grupper og samfunnet.</p>	<p>ungdom blir påvirka av ulik sosialisering.</p> <p>Kandidaten kan drøfte hvordan personlig økonomi, kommersiell påvirkning og forbruk påvirker enkeltpersoner, grupper og samfunnet, og viser samspillet mellom disse.</p>	<p>vise kompleksiteten i denne påvirkningen.</p> <p>Kandidaten kan drøfte hvordan personlig økonomi, kommersiell påvirkning og forbruk påvirker enkeltpersoner, grupper og samfunnet, og kan drøfte samspillet og kompleksiteten mellom disse.</p>
<p><i>Reflektere over utfordringar i samband med grensesetjing og drøfte ulike verdier, normer og lover som gjeld kjønn, seksualitet og kropp</i></p>	<p>Kandidaten kan til en viss grad reflektere over utfordringer knyttet til grensesetting og drøfte noen verdier, normer og lover som gjelder kjønn, seksualitet og kropp.</p>	<p>Kandidaten kan reflektere over utfordringer knyttet til grensesetting og drøfte ulike verdier, normer og lover som gjelder kjønn, seksualitet og kropp.</p>	<p>Kandidaten kan reflektere over, og vise til eksempler på ulike utfordringer i samfunnet, knyttet til grensesetting og drøfte ulike verdier, normer og lover som gjelder kjønn, seksualitet og kropp.</p>

Kompetansemål	Lav kompetanse i faget Karakter 2	God kompetanse i faget Karakter 3-4	Framifrå kompetanse i faget Karakter 5-6
<i>Reflektere over egne digitale spor, utforske kven som har tilgang til spora, og drøfte korleis data og personopplysningar kan brukast eller misbrukast</i>	<p>Kandidaten kan til en viss grad reflektere over ulike digitale spor og hvem som har tilgang til disse.</p> <p>Kandidaten kan til en viss grad drøfte hvordan data og personopplysninger kan brukes eller misbrukes.</p>	<p>Kandidaten kan reflektere over egne digitale spor og hvem som har tilgang på sporene.</p> <p>Kandidaten kan drøfte hvordan data og personopplysninger kan brukes eller misbrukes.</p>	<p>Kandidaten kan med god bredde reflektere over egne digitale spor og hvem som har tilgang på sporene.</p> <p>Kandidaten kan drøfte hvordan data og personopplysninger kan brukes og misbrukes.</p>
<i>Innhente informasjon om forskjellige former for sosial ulikskap i Noreg og drøfte samanhengen mellom ulikskap og utanforskap</i>	<p>Kandidaten kan forklare hva sosial ulikhet er og vise til et eksempel på sosial ulikhet i Norge.</p> <p>Kandidaten kan identifisere og drøfte noen sammenhenger mellom sosial ulikhet og utenforskap.</p>	<p>Kandidaten kan forklare flere former for sosial ulikhet i Norge i dag.</p> <p>Kandidaten kan drøfte noen årsaker til sosial ulikhet og hvilke konsekvenser sosial ulikhet kan ha for menneskers følelse av utenforskap.</p>	<p>Kandidaten kan forklare de viktigste formene for sosial ulikhet i Norge og viser at informasjonen er hentet fra pålitelige kilder.</p> <p>Kandidaten kan drøfte årsakene til de viktigste formene for sosial ulikhet i dagens samfunn og hvilke konsekvenser dette kan ha for menneskers følelse av utenforskap.</p>
<i>Reflektere over likskapar og ulikskapar i kulturuttrykk, identitet og levesett innanfor og mellom</i>	<p>Kandidaten kan til en viss grad reflektere over hva som kjennetegner en majoritet og en minoritet.</p>	<p>Kandidaten kan reflektere over flere kulturelle forskjeller og likheter mellom majoritetskulturen og minoritetskulturer i</p>	<p>Kandidaten kan reflektere over årsaker til likheter og ulikheter i kulturelle uttrykk, identitet og</p>

Kompetansemål	Lav kompetanse i faget Karakter 2	God kompetanse i faget Karakter 3-4	Framifrå kompetanse i faget Karakter 5-6
<i>majoritet og minoritet i Noreg og Sápmi/Sábme/Sáepmie</i>	Kandidaten identifisere noen typiske kulturelle uttrykk for majoriteten og minoriteten Norge.	Norge og kort over bakgrunnen for disse. Kandidaten kan også reflektere over hva en majoritetskultur og en minoritetskultur er og hvilke ulikheter som befinner seg innad i majoritetskulturen.	levesett mellom majoritetskulturen og minoritetskulturer i Norge. Kandidaten kan reflektere over hva en majoritetskultur og en minoritetskultur er og hvilke ulikheter som befinner seg innad i majoritetskulturen, og over hvordan dette har skapt og skaper samhold og konflikt i Norge.
<i>Utforske og beskrive korleis organiseringa av samfunnet og arbeidslivet i Noreg har endra seg, og Drøfte korleis den nordiske samfunnsmodellen møter utfordringar enkeltpersonar og samfunnet står overfor</i>	Kandidaten kan til en viss grad beskrive organiseringen av samfunnet og arbeidslivet i Norge og hvordan det har endret seg. Kandidaten kan til en viss grad redegjøre for noen trekk ved den nordiske samfunnsmodellen og drøfte en utfordring som enten samfunnet eller enkeltpersoner står ovenfor.	Kandidaten kan beskrive sentrale trekk ved organiseringen av samfunnet og arbeidslivet i Norge og hvordan det har endret seg. Kandidaten kan forklare flere kjennetegn ved den nordiske samfunnsmodellen og drøfte flere utfordringer som samfunnet og enkeltpersoner står ovenfor.	Kandidaten kan beskrive sentrale trekk ved organiseringen av samfunnet og arbeidslivet i Norge og hvordan det har endret seg. Kandidaten kan forklare hva som kjennetegner den nordiske samfunnsmodellen og drøfte kompleksiteten i utfordringene som samfunnet og enkeltpersoner står ovenfor.

Kompetansemål	Lav kompetanse i faget Karakter 2	God kompetanse i faget Karakter 3-4	Framifrå kompetanse i faget Karakter 5-6
<i>Utforske og drøfte korleis næringsgrunnlag, innovasjon og teknologi formar og påverkar arbeidsliv og lokalsamfunn i Noreg</i>	<p>Kandidaten kan til en viss grad si noe om organiseringen av næringslivet i Norge.</p> <p>Kandidaten kan peke på lokale variasjoner i næringslivet og til en viss grad drøfte hvorfor og hvordan disse forskjellene oppstår.</p>	<p>Kandidaten kan forklare organiseringen av næringslivet i Norge.</p> <p>Kandidaten kan drøfte hvordan næringsveiene påvirker arbeidslivet i lokalsamfunnet og hvordan lokale forskjeller oppstår og endrer seg.</p>	<p>Kandidaten kan forklare kompleksiteten i organiseringen av næringslivet i Norge.</p> <p>Kandidaten kan med god bredde drøfte hvordan næringsveiene påvirker arbeidslivet i lokalsamfunnet og hvordan lokale forskjeller oppstår og endrer seg.</p>
<i>Reflektere over kva det inneber å vere medborgar, og samanlikne korleis politiske system er organiserte i forskjellige land og område</i>	<p>Kandidaten kan til en viss grad reflektere over begrepet medborger.</p> <p>Kandidaten kan forklare noen hovedtrekk ved minimum to ulike politiske systemer.</p>	<p>Kandidaten kan reflektere over flere aspekter ved det å være en medborger.</p> <p>Kandidaten kan forklare noen forskjeller og likheter i ulike politiske systemer.</p>	<p>Kandidaten kan reflektere over flere aspekter ved det å være en medborger og hvorfor dette er viktig i dagens samfunn.</p> <p>Kandidaten kan med god bredde forklare forskjeller og likheter i ulike politiske systemer.</p>
<i>Vurdere korleis utøving av makt påverkar enkeltpersonar og samfunn</i>	<p>Kandidaten kan forklare enkelte sider ved maktbegrepet.</p> <p>Kandidaten kan forklare enkelte sammenhenger mellom hvordan</p>	<p>Kandidaten kan gjøre rede for flere sider ved maktbegrepet.</p> <p>Kandidaten kan identifisere og forklare noen sammenhenger</p>	<p>Kandidaten kan på en variert måte gjøre rede for maktbegrepet.</p> <p>Kandidaten kan identifisere og med god bredde</p>

Kompetansemål	Lav kompetanse i faget Karakter 2	God kompetanse i faget Karakter 3-4	Framifrå kompetanse i faget Karakter 5-6
	utøvelsen av makt er organisert og konsekvensene dette har for enkeltmennesker og samfunn.	mellom hvordan makt påvirker enkeltmennesker og samfunn.	forklare sammenhenger mellom hvordan utøvelsen av makt påvirker enkeltmennesker og samfunn.
<i>Gjere greie for grunnlaget for menneskerettane og utforske og gi døme på brott på menneskerettane nasjonalt eller globalt</i>	Kandidaten kan gjengi og kort forklare enkelte sentrale menneskerettigheter og brudd på disse.	Kandidaten kan forklare hva flere av menneskerettighetene går ut på og forklare hvorfor menneskerettighetene ble laget. Kandidaten kan gi eksempler på hvordan menneskerettighetene er brutt på nasjonalt eller globalt nivå.	Kandidaten har god kunnskap om grunnlaget for menneskerettighetene og har god oversikt over de mest sentrale menneskerettighetene på ulike områder. Kandidaten kan vise til eksempler på brudd på menneskerettighetene på nasjonalt eller globalt nivå.
<i>Vurdere årsaker til og tiltak som kan forebygge rasisme, diskriminering og hatefulle ytringar, og drøfte grensene for ytringsfridommen</i>	Kandidaten kan kort vurdere en årsak til og et tiltak som kan forebygge rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer. Kandidaten kan kort drøfte hvor grensen for ytringsfriheten går.	Kandidaten kan vurdere noen årsaker til at rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer oppstår og vurdere noen tiltak som kan forebygge dette. Kandidaten kan drøfte noen perspektiver på hvor grensen for ytringsfriheten går.	Kandidaten kan vurdere årsaker til og tiltak for å forebygge rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer i samfunnet i dag. Kandidaten kan drøfte ytringsfrihetens grenser og knytte dette til ytringsfrihetens viktighet for demokratiet.

Kompetansemål	Lav kompetanse i faget Karakter 2	God kompetanse i faget Karakter 3-4	Framifrå kompetanse i faget Karakter 5-6
<i>Utforske ei utfordring eller ein konflikt på lokalt, nasjonalt eller globalt nivå og drøfte korleis utfordringa eller konflikten påverkar forskjellige grupper</i>	Kandidaten kan kort gjøre rede for en utfordring eller konflikt på nasjonal eller globalt nivå og til en viss grad gjøre greie for hvordan denne påvirker noen grupper i samfunnet.	Kandidaten kan gjøre rede for hvordan en utfordring eller konflikt på lokalt, nasjonalt eller globalt nivå kan påvirke forskjellige grupper i samfunnet.	Kandidaten kan drøfte hvordan en utfordring eller konflikt på lokalt, nasjonalt eller globalt nivå kan påvirke forskjellige grupper i samfunnet. Kandidaten kan vurdere hvilke konsekvenser konflikten har for det aktuelle samfunnet
<i>Drøfte sammenhengen mellom økonomisk vekst, levestandard og livskvalitet i eit globalt og berekraftig perspektiv</i>	Kandidaten kan til en viss grad gjøre rede for sammenhengen mellom økonomisk vekst, levestandard og livskvalitet i et globalt og bærekraftig perspektiv.	Kandidaten kan drøfte sammenhengen mellom økonomisk vekst, levestandard og livskvalitet i et globalt og bærekraftig perspektiv.	Kandidaten drøfter sammenhengen mellom økonomisk vekst, levestandard og livskvalitet i et globalt og bærekraftig perspektiv på en selvstendig måte og med god bredde i eksemplene.